

Lusérn, 5 bimmat 2021

Mearare idee un vürlegom in trèff pittar Authority vor di Zungmindarhaitn

DI PLÀN VO LUSÉRN ZO RETTA DA ZIMBAR ZUNG

Atz Lusérn, datz abas, gianda z'slava bintsche mearar baz zboahundart laüt. Dise soinz di gântz khlumman nümmer von laüt boda no ren da zimbar zung, di sèlln no starch gepuntet in lånt. Disar iz dar antropologesche kultural schatz boda dar Trentino mocht un mage schoanen un vürtrang, vüarante in di djar boda khemmen disa uralt zung boda abesteat von bairesche.

Z'sega bia ma sait geleck, khennen pezzar bazta iz untar un tüan eppaz konkrèt, gestarn in lånt – durch malamente beng gianante au vo Kalnètsch vo Kalliå odar vo Vigl – soindase gevuntet di drai toalnemmar von organ augeleck in provintziål Rat zo defendra da ladinar, da möknar un da zimbar zung. Di naüng drai vodar *Authority vor di zungmindarhaitn* - Vorsitzaren di faschenen Katia Vasselai, boda arbatet pittnådar pittar möknaren Chiara Pallaoro un pinn zimbar Matteo Nicolussi Castellan – soin gânt vor bintsche in Palai un pitt disan zboate trèff soinsa gânt vürsnen zo vorstiana bia ma sait geleck (dar draite un lest trèff bartze haltn atz Sen Jan di Fassa).

Affon tisch pittar Authority, in an spitztrèff boda hatt inngenump alle di ruole, gestarn soinda gest alle di hoachan von lånt: dar Pürgermaistar vo Lusérn, boda iz o Vorsitar von Kulturinstitut: dar vitzevorsitar boda iz a djüstz stòregez mensch von lånt; dar Vitzevorsitar von Kultùrinstitut un von Dokumentatzionszentrum o, Michele Nicolussi Paolaz: dar dirèktor von Dokumentatzionszentrum un von viar setz auzlegom, Lorenzo Baratter; dar Vorzitar von bizzkomitatt von Kulturinstitut, Ermenegildo

Bidese; dar dirèktor von Kulturinstitut Willy Nicolussi Paolaz; di diridjenten vodar schual vo Folgrait, Lavròu un Lusérn, Roberta Bisoffi.

Dar Pürgermaistar übarhaup, hatt gezoaget garècht bia ma sait geleck, àhevante vonan dato boda alumma khütt allz: in 11 djar di laütz atz Lusérn soinz gemindart von 14%. 'Z djar '67 atz Lusérn hãmda gelebet 654 laüt un soinda gest a metzegeai, a tabakì, a schaltarle vodar sparkasse, un a botege vo gerüata. Allz augespèrrt. Sidar alóra di laüt soìn hèrta gânt mindrane un di bichtschaft iz hèrta sber pittnan pill vor aniaglaz vo 14.550 euro, di lestn von kamöünder von Trentino.

Von sèll boda iz khent khött gestarn soinda auvarkhent ettlane sachandar boda mochan no soìn auzvorkhnüpflt, ma übarhaup näüge guate idee zo geba kontra in gelearase von lånt un in khemman hèrta mindrar da zimbar zung. Ma hofft daz earst vo allz azta dar Vorsitzar vodar Provìntz gebe zuar 'z gèlt zo vornaügra in bege von laaz, boda khint auvar gântz eng vodar Valsugàna. Àndarst magata tüan di Provìntz, baispil mindarn di augèltn un schützan berda zert zo macha arbatn in di trentinar lentar bodase learn. Zbisnen in öffentleschen arbatn entruampen a kublpån boda khint auvar von Astetal odar an àndra khlümmanar boda pintet 'z lånt pinn piste vo Milegruam un di fört.

Schümma beratz o auleng a schual – an earstn magare lai pan summar – zo studjara di zungen darzuar pittnan internàtt boda stian di studjént (ma magat lirnén daz mearaste taütsch ma magat lirnén zimbar o).

Eppaz khinta zuarkhött in provintziàl Rat o: in di setz von Rat bazta khint geschribet vor alle magatn khemmen geschribet in di zungen vo zungmindarhaitn o, ditza machat kurdjosat di trentinar un khödar starch ke da ünsar iz a Provìntz pitt mearare zungen (un – gedenkhparsaz – vor ditza izta da spetziàl autonomi).

Ma hatt geredet - azpe au in Bernstal – von schütz vor berda iz dupplzung vor berda arbatet (in Redjong izzarda, ma vorsteat nèt ombrómm, vor berda redet ladinar un nèt vor di àndarn zungen). Ma hatt nèt gemak tüan pitt mindar zo reda vo schual: dar dienst 0-6 djar boda iz in lånt un da untarschual vo Lavròu (pittar maistra Nadia Nicolussi Paolaz) machan a guata arbat vor da zimbar zung, ma dena in di mittlschual vorliartmase.

Sber izta dar punkt afte dienst geleck panàndar, ombrómm Lusérn mochtma khön hoatar hatt gemocht abegem di soine kamòu dienst atz Lavròu un hatt njànka an platz in esekutìf òrgan von Toalakamou (bodase hoazt zimbar).

'Z izta no vil zo tüana, 'z hattz khött di Vorsitzaren Vasselai o. Ma hofft – vümf djar dòpo dar motziong von Baratter in provintziàl Rat – azta di Provìntz hef à z'arbata afte akòrd progrém. Ma mocht eppaz tüan dar khempf iz nonet vorlort. 'Z gitta hoffe bazta hatt getânt dar Matteo Nicolussi Castellan: dar djung toalnemmar vodar Authority boda hatt zornìrt vor a par djar zo lazza 'z tal zo khemma zo leba in soi lånt. Zo reda un zo leba alz zimbar.